

“Edebiyat bir cevherdir”

Türkiye’de sıkı bir okur kitlesi bulunan Norveçli yazar Dag Solstad İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali’ne konuk oluyor. Buluşma öncesi sorularımızı yanıtlayan Solstad, “Edebiyat sınırları aşan ve okuyucularla yazarları birbirine bağlayan bir cevher,” diyor.

ÜMRAN AVCI

avci.umran@gmail.com

Norveç'in ve Kuzey Avrupa'nın en büyük yazarlarından Dag Solstad... Aynı zamanda Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü'nü üç kez kazanmış tek isim. Roman, öykü, oyun ve deneme türünde 30'a yakın kitap yayımladı.

Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan "On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap" ise yazarın Türkçeye çevrilen son kitabı. Yazar Per Petterson'ın deyişiyle, "Norveç'in tartışmasız en cesur ve en zeki yazarı," Solstad. Karl Ove Knausgaard'a göre ise Solstad'ın dili taklit edilemez...

Solstad, 6-10 Haziran tarihleri arasında düzenlenecek İstanbul Uluslararası Edebiyat Festivali (ITEF) için Türkiye'ye gelişinden önce Veierland'daki yazlık evinden sorularımızı yanıtladı. Yazı serüvenini ve edebiyata bakışını anlatan Solstad, "Geleceğin nasıl olacağını tam kestiremiyorum ama emin olduğum bir şey var, o da edebiyat kesinlikle hayatta kalacak ama bizim bildiğimiz anlamda değil," diyor.

11'i roman olmak üzere 30'a yakın kitap yazdınız. Bir söyleşinizde "Her bir kitabım için sürecin nasıl seyrettiğine dair bir günlük tutma fikri hoşuma gidiyor," demiştiniz. Günlüğün yerini elbette tutmaz ama yazı sürecini ve öncesini biraz paylaşabilir misiniz?

Ne yazmadan önce ne de yazma sırasında sabit bir prosedürüm var. Öyle olsa bile yazdığım kitapların çoğunun ortak bir yanı var. Bu da kalıp denebilecek bir şey. Örneğin yazılan ilk cümlelerin yine de bitmiş romanın ilk cümlesi olacağından tam olarak emin olmadan yazmaya başlayamam. Bu cümle, romanda daha sonra olacak her şeye karar verecek.

23 yaşında kısa öyküler yazarak kendinize bir yer açtınız edebiyat dünyasında. O zamanlar roman yazmanın gözünüzü korkuttuğunu söylemişsiniz. Bugünden 23 yaşındaki o gence bakınca neler görüyorsunuz?

23-24 yaşına baktığımda, kendimi sosyetik biri olarak görüyorum. Sonra Knut Hamsun'un 16 yaşındaki Dag Solstad için ne anlama geldiğini düşünüyorum.

Evet, röportajlarınızdan 16 yaşındayken okuduğunuz Knut Hamsun'un sizi yazıya teşvik ettiğini biliyoruz. Sizi en çok etkileyen ve tekrar tekrar okuduğunuz diğer yazarlar kimler?

Knut Hamsun'u 16 yaşındayken okudum ve 80 yaşında olsam bile tüm hayatım boyunca beni takip etti. Ama yıllar boyunca tekrar tekrar okuduğum başkaları da var. Sürekli yeni boyutlar keşfediyorum. Thomas Mann gibi. Franz Kafka gibi. Camus gibi. Sadece birkaçını saymak gerekirse bu isimleri sayabilirim, bunlar belki de en önemlileri.

"Mahcubiyet ve Haysiyet" romanınızda müfredatta yönelik göndermeler var. Ana karakter olan edebiyat öğretmeni Elias Rukla, 25 yıldır öğrencilerine Ibsen'i anlatıyor

"ORHAN PAMUK MÜFREDATTA OLMALI"

Aynı romanın bir başka yerinde de "Okul kitaplarına girmek için önce ölmek gerek," deniyor... Evrensel bir edebiyat kitabı hazırlansa hangi yaşayan çağımız edebiyatçılarının müfredata alınmasını isterdiniz?
Bırakın uluslararası edebiyatı, Norveç edebiyatı da dahil olmak üzere edebiyat üzerine bir ders kitabı yazmak bana çok yabancı bir düşünce. Ama olması gereken bazı isimlerden bahsedecek olursam Houellebecq, Peter Handke, Orhan Pamuk diyebilirim. Bir de Thomas Bernhard.

ve "Çocuklukla yetişkinlik arasındaki heyecan verici aşamada bulunan bu henüz olgunlaşmamış bireylerin Henrik Ibsen'in 'Yaban Örneği'ni anlayabilmeleri mümkün değildir" yorumu yapıyor. Gerçekten de gençlik yıllarında okunan eserleri ileri yaşlarda yeniden okuduğumuzda daha iyi mi anlıyoruz?

Anladığım kadarıyla siz gençken okuduğumuz romanların ana fikrinin ancak yaşlanınca anlaşıldığını düşünüyorsunuz. Bu fikre kesinlikle katılmıyorum; Elias Rukla da öyle. Yaşla birlikte daha akıllı olmak zorunda değilsiniz. Rukla öğrencilerini edebiyatı anlamak için artık çaba göstermenin bir anlam olmadığını düşünmekle suçluyor.

"Profesör Andersen'in Gecesi" romanınızda Andersen, "Edebiyat bizim zannettiğimiz aksine çok uzun ömürlü olmayacak" endişesi içinde. Roman kahramanının ticari anlayışın hâkim olduğu çağa yönelik bir itirazı var. Edebiyatın geleceği için siz de endişeli misiniz?

Bilmiyorum. Geleceğin nasıl olacağını tam kestiremiyorum. Ama emin olduğum bir şey var, o da edebiyat kesinlikle hayatta kalacak ama bizim bildiğimiz anlamda değil.

Bilmeyenler için "On Birinci Roman, On Sekizinci Kitap" isminin hikayesini konuşalım mı? Bir parantez de roman isimlerine açmak isterim. Zorlanırmısınız isim verirken? Romanlarınıza isim bulmak her zaman zor olmuştur.

Türkiye'de sadık bir okur kitleniz var. Hatta bir sosyal medya platformunda sizin için, "Son zamanlarda okumaktan bu kadar keyif aldığım başka bir yazar yok. Sırf kendi dilinde okuyabilmek için İskandinav Yarımadası'nda doğmak isterdim. O kadar seviyorum seni Dag," diye oldukça içten bir yorum bile var. Edebiyat, sınırları ortadan kaldıran ve yazar-okur akrabalığı oluşturan bir dardır. Siz ne düşünüyorsunuz?

Çok teşekkür ederim. Türk okurların romanlarım hakkında söyledikleri beni duygulandırdı. Edebiyatın sınırları aşan ve okuyucularla yazarları birbirine bağlayan bir cevher olduğu doğrudur. Türk okuyucularıyla buluşmak için sabırsızlanıyorum. Tekrar İstanbul'a geleceğim için heyecanlıyım. **MS**

Yazar, gelecekle ilgili tek bir şeyden emin: "Edebiyat kesinlikle hayatta kalacak ama bizim bildiğimiz anlamda değil."